

Toni Aho: ”Muurahaispesä aivoissani”

HOMO SAPIENSIN KEITTOKIRJA

Kollega Nieminen on ollut vailla lääkärin toimilupaa jo vuosikausia. Montako vuotta tarkalleen ottaen, sitä en osaa sanoa, mutta monta joka tapauksessa – tai ainakin niin hänen selkensä takana kuiskitaan. Myöskään en tiedä, minkä vuoksi hän aikoinaan ammattioikeutensa menetti – siitä asiasta hän ehdottomasti kieltäytyy minulle puhumasta – mutta koska tunnen hänet jo vuosien takaa, ei asia sinällään minua hämmästytä.

Hänen kaltaisiaan lienee aina ollut ammattikunnassamme. Hän kuuluu ihmisiin, joille mikään asia ei ole tabu tai pyhää. Päinvastoin: puheenaiheet, joita muuta kavahtavat ja joista muut kieltäytyvät puhumasta, ovat Niemiselle oiva keino herättää arvokkaassakin seurassa keskustelua ja huomiota.

Hänen katseensa on tummaa pälyilyä ja huumorinsa yötä synkempää. Hänen naurunsa tuo mieleen ruosteisten rautatiekiskojen kalkkeen, joka vaivatta synnyttää paatuneissakin selissä kylmää väreilyä. Hänen silmänsä

ovat ruskeaa graniittia, eikä niihin syty kiilto keskustelun yhteydessä, ennen kuin vastapuolen kasvoilla on edes piipahtanut irvokkuuksien nostattama inho ja kuvotus.

Hän ei kuulu heihin, jotka kaihtavat ruokailun yhteydessä ruumiinavauksista tai eritteistä puhumista. Kun kadun pengerrykseltä löytyy auton liiskaama kuollut pikkunisäkäs, hän ei nyrpistä nenäänsä vaan kääntää raadon tarkastellakseen myös vatsapuolta.

Kun tapasimme ensimmäistä kertaa hänen aloitettuaan työpaikallamme, olimme molemmat kahvihuoneessa. Hän joi mustaa kuumaa suuresta keltaisesta mukista ja kertoi Internet-sivuistaan, joista hän tuntui olevan erityisen ylpeä. Ne keräsivät päivittäin satoja surffaajia maailman kaikista kolkista.

Myöhemmin samana päivänä kävin itsekin noilla hänen ylläpitämillään sivuilla, ja minun oli hieraistava silmiäni. Heti ensimmäinen linkki johti monta kuvaruudullista käsittävään ohjeistoon, joiden tarkoituksena oli auttaa itsemurha-ajatuksiin vajonneita masentuneita ja epätoivoisia. Kahlasin läpi koko laajan aineiston - selvästikin asiaansa perinpohjaisesti perehtyneen ihmisen laatiman - vain etsiäkseni rivien väleihin kätkeytyä vitsiä tai

edes jotakin sarkasmiin viittaavaa sitä kuitenkin löytämättä.

Sillä sivujen tarkoituksena ei ollut auttaa noita lohduttomia pääsemään eroon synkistä aikeistaan, vaan päinvastoin: auttaa heitä toteuttamaan ne moninaisin tavoin. Hirttosilmukat, myrkyt ja sähköiskut – kaikki eri vaihtoehdot olivat hyvin edustettuina. Kollega Nieminen oli käyttänyt koko lääketieteellisen asiantuntemuksensa antaakseen arvioita, mikä keino tuottaisi kuoleman hitaimmin, mikä nopeimmin; mikä varmimmin; mikä kivuliaimmin ja mikä kivuttomimmin.

* * * * *

Kun seuraavana päivänä kohtasin kollegani jälleen samaisessa taukokuoneessa, hänen kasvonsa näyttäytyivät minulle vieläkin vieraampina kuin edellispäivänä - vaikka näin ne jo toistamiseen. Kenelle ne kuuluivat? kysyin itseltäni. Millainen olento kätkeytyi niiden taakse, ja saattoiko sitä ylipäätään nimittää ihmiseksi?

Sillä kollega Niemisen iiristen alapuolelle uurtuivat paha enteilevät tummat varjot, jotka synkeydessään saivat minut uskomaan niiden joskus langenneen myös

sellaisten kuuluisuuksien kuin tohtori Frankensteinin tai itse Mengelen silmäluomilta.

- Olet julma, kammottava ihminen, sanoin Niemiselle tuolloin. – Häpeän kaltaisiasi. Se tosiasia, että olet jollakin ilveellä onnistunut keplottelemaan itsesi sisään tähän ammattikuntaan, on käsittämätön.

- Ahh, olet ilmeisestikin käväissyt nettisivuillani, hän virkkoi tylsistyneenä ja hieraisi isoa vatsaansa. - Olen otettu mielenkiinnostasi.

- Ei ole pelkästään edesvastuutonta ja epäeettistä ruokkia itsetuhoisuutta silloin, kun yksilö on heikoimmillaan, vaan suoranaista murhaan yllyttämistä, jatkoin tuohtuneena. - Minä teen rikosilmoituksen ja puhun asiasta johtavalle lääkärille. Hän saakoon harkita uudemman kerran palkkaamistasi.

Mutta kollega Nieminen ei kiihtynyt, vaan vastasi tyynesti syytöksiini:

- Nyt sinä, arvoisa työtoverini, syyllistyt moralismiin. Kuka käski sinun ylittää ammattivelvollisuutesi ja ryhtyä leikkimään tuomaria? Anna kun minä valaisen sinua hiukkasen, pudotan optimismin vaaleanpunaiselta pilveltäsi: sivuilleni on oikeasti olemassa tilaus. Olen saanut satoja kiitoksia kaikkialta maailmasta niiden

olemassaolosta, ja osa niistä ovat olleet jopa itkunsekaisen helpottuneita.

- Minä en kehoita heitä tekemään sitä, mistä he haaveilevat, hän jatkoi. - En yhdessäkään lauseessa romantisoi kuolemaa millään tavalla enkä väitä sitä miksikään ratkaisun avaimeksi.

- On työmme ja velvollisuutemme toimia neuvonantajana terveyttä koskevissa asioissa. Kaikilla on oikeus jakamaani tietoon, ja se on myös kaikkien vapaasti saatavilla. Säästän vain heidät siltä vaivalta, minkä kerääminen vaatii. Voi sinun naiiviuttasi! Luuletko todellakin, että informaation pimittäminen estäisi noita ihmisiä toteuttamasta ikäviä tekojaan? Hän naurahti korskahtaen.

- Me emme tiedä onnellisen elämän salaisuutta sen enempää kuin hekään. Mutta sen sijaan paljonkin muusta, mistä heille on todellista hyötyä. Jokaisella on vapaus päättää omasta elämästään - kehtaatko sinä väittää toisin, evätä muilta tuon vapauden?

Siihen en sanonut enää mitään, poistuin vain kahviosta ovet paukkuen. Uhkailuistani huolimatta en ilmoittanut hänestä viranomaisille saatikka puhunut johtavalle lääkärille hänen kyseenalaista materiaalia sisältävistä

Internet-sivuistaan. Mutta pitkään minulta vei, ennen kuin suostuin vaihtamaan hänen kanssaan yhtäkään sanaa. Silti sekin päivä viimein koitti, ja vähitellen - niin käsittämättömältä kuin se kuulostaakin - aloin jopa jollain tapaa tottua kollegani erikoislaatuiseen ajatusmaailmaan.

Yllätyksekseni tummien verhojen takaa paljastuikin aivan siedettävä mies. Kylläkin omalaatuinen ja joskus tavattoman ärsyttävä ehdottomuudessaan, mutta kiistämättä mielenkiintoinen ja stimuloiva. Yhtäkkiä löysin itseni hänen luotaan pokeria pelaamasta, ja nykyään niin on ollut tapana käydä useamminkin - itse asiassa joka toinen lauantai, jolloin en päivystä.

* * * * *

Yhtenä noista pokeri-illoistamme otan puheeksi hänen viimeisimmän tempauksensa, Homo sapiensin keittokirjan. Olen liian monta leikkieuroa häviöllä ja nauttinut ehkä pari lasillista liikaa hänen laatuviinejään. Kysyn:

- No, mitäs uutta kannibalismin rintamalta?

Homo sapiensin keittokirja on hänen myyntimenestyksensä, leikkimielellä - niin hän väittää - kirjoitettu opus, joka herätti julkaisuhetkellä aikamoista

kohua kautta maan. Nimensä mukaisesti kirja sisältää ruokareseptejä, tarkemmin sanottuna ihmisliharuokasellaisia - takakannen tekstin mukaan kirjanen lupaa olla "jokaisen kaappikannibaalin käsikirja". Osa ruokaohjeista on täysin keksittyjä ja huumorin sävyttämiä, kuten aivokirsikkahyytelö ja puliukon silmämunakeitto, mutta mukana on myös aitoja kannibaaliheimojen ruokareseptejä, joita Nieminen on kerännyt lukemattomien kaukomatkojensa yhteydessä.

Ei siis yllätys, että monet hengelliset siinä missä muutkin kansanliikkeet ja -tahot ovat tuominneet teoksen milloin saatanallisena, milloin yksinkertaisesti mauttomana ja moraalittomana tekeleenä. Oli miten oli, myyntiluvuissa paheksunta ei tietenkään näkynyt, vaan kustantajalle Homo sapiensin keittokirja merkitsi edeltävän talven suurta myyntihittiä – olen kuullut jopa suunnitelmista painaa sekä ruotsin- että saksankieliset käännökset.

- Siinä menit liian pitkälle, Nieminen, totean hävittyäni jälleen yhden erän. - Olen sulattanut monet päähänpistoksesi, mutta Homo sapiensin keittokirjaa en ikinä tule sulattamaan. Sen vain halusin sinulle sanoa.

Kollegani hymyilee vaitonaisena, sillä hän on tottunut väittelyihimme. Passiivinen mielentyyneys on yksi hänen monista kilvistään - hänen tapansa purkaa aggressioitaan. Hän sytyttää piippunsa - tavaramerkkinsä - ja pelikorttien sekamelskan yläpuolelle kohoaa makeantuoksuinen savupilvi. Kun hän vetelee keuhkorakkuloihinsa pilven sisältämiä karsinogeneenejä, valtava keho tuntuu paisuvan kuin ilmapallo.

Jostakin sakeuden keskeltä minua tuijottaa jälleen Mengele. Se puhuu minulle, tuon korruptoituneen lääkärin sielu:

- Mikä siinä on mielestäsi niin irvokasta? Minä näen ihmislihassa estetiikkaa.

Vuosia sitten, melko pian Niemisen itsemurhasivuihin törmättyäni, löysin myös hänen makaaberin kuvakavalkadinsa. Osoittautui, että Nieminen on varsinainen keräilijäsielu. Lääkärinuransa alkuvaiheesta aina tähän päivään saakka hän on valokuvannut suosikkidiagnoosejaan: visvaa erittäviä mätäpaiseita; laaja-alaisia ihosairauksia ja märkiviä palovammoja; traumaattisia amputaatioita ja avomurtumia; ruumiinavauslöydöksiä... Ja kaikki nämä kymmenet ja

taas kymmenet ottamansa valokuvat hän on siirtänyt nettisivuilleen.

Valokuvagallerian sivuja ei suositella heikkohermoisille, ja vaikken missään tapauksessa voikaan pitää itseäni sellaisena, aloin silti kuvia selaillessani nopeasti voida pahoin ja minun oli suljettava tietokoneeni. Mutta siitä huolimatta nuokin sivut houkuttelevat päivittäin satoja kävijöitä.

- Kaikki eivät pidä kukkasista, kissanpennuista ja vuorimaisemista, ystäväni, sanoo kollega Nieminen ja siemaisee jälleen piipustaan.

- Mikä siinä on, ihmisen lihassa ja veressä? hän jatkaa retorisesti. - Tuo lämmin kudokse herättää yhdellä hetkellä halun ja nälän, yhdellä taas inhon ja kauhun... Hän sulkee silmänsä kuin äkillisen nautinnon vallassa.

- Janoat toisen ihmisen kosketusta ihollasi ja haluat kietoutua hänen lihaansa - sen lämpöön ja kiinteyteen - ja tyydyttää sillä himosi ja yhdynnän nälkäsi. Vaikka elämme koko ikämme omassa elimistössämme, emme päivääkään pelkästään sillä. Ahnehdimme jatkuvasti muiden omaa, ja kun viimein sen saamme, omimme sen, leikimme sillä kyltymättömiä leikkejämme ja olemme siitä mustasukkaisia.

- Mutta miten herkästi haavoittuva onkaan tuo intensiivinen viettimme! hän naurahtaa pilkallisesti. - Kun henki jättää ruumiin, siitä tulee kammottu raato, joka nopeasti haudataan silmiltämme piiloon. Mikäli sen pinta rikkoontuu ja siinä virtaava punainen pulppuaa ulos, mielenrauhamme järkkyy ja kalpenemme kauhusta. Irrallinen kimpale ihmiskehoa - oli se sitten klöntti sisäelimestöä tai matoja kihisevä ylä- tai alaraaja - on hirvittäväntä mitä tiedämme. Mutta mikäli materiaali on peräisin mistä tahansa muusta lajikkeesta kuin toisesta ihmisestä, yhtä hyvin se voisi herauttaa veden kielellemme.

- Oletko koskaan pysähtynyt miettimään, mistä lihamme koostuu? Älä hetkeäkään luule, että nuo rakennusaineet olisivat omiamme. Ne ovat ainoastaan meillä tovin lainassa - fosfori, hiili, vety, happi ja muut atomit ja niistä muodostuvat molekyylit ja yhdisteet. Kukaan ei tiedä, mistä sinä olet aineesi saanut, enkä siihen puutukaan. Mutta sen voin sanoa, että vielä pitkään senkin jälkeen, kun aika on jo jättänyt sinut ja ruumiisi lähtenyt hyvästelemättä omille teilleen, molekyylisi jatkavat päättymätöntä taivaltaan. Ehkei kukaan enää muista sinua tai ole koskaan sinusta edes kuullutkaan,

mutta pala sinua voi silti olla läsnä niin elävässä kuin elottomassakin - tällä tai jollain toisella planeetalla tai missä tahansa niiden välisessä avaruudessa.

- Ja se, hän sanoo pienen tauon jälkeen ja kopauttaa piippuaan, - on todellista ikuisuutta ja äärettömyyttä. Ja jossain siellä piilee myös lihan mykistävä kauneus.

- Että mitäkö näen, kun katselen leikkauksessa auki levitettyä vatsaa? Nieminen laittaa mielteliäänä piippunsa syrjään ja seisautuu katselemaan minua. – Kuin säkillinen nälkäisiä käärmeitä se on – tuo lakkaamatta vellova suolisto. Kaikki nuo kauniisti kaartuvat ihmeelliset mutkat: paksusuoli, ohutsuoli, pohjukaissuoli, sigmat ja transversukset...

Hänen silmiinsä syttyy omituinen katse - samaan aikaan unelias ja nälkäinen.

- Kun katselen niitä, näen elämän ihmeellisen rakenteen. Haistan niistä nousevan höyryn ja säteilevän lämmön – tuo lakkaamaton elämän lyömä tahti!

- Mikä ihme se on, hän jatkaa, - joka saakaan kaiken tuon elottoman kerääntymään yhteen niin monimutkaisella tavalla. Onko kyse DNA:sta vai jostakin muusta – jostakin, mitä emme ehkä koskaan pysty käsittämään?

- Aukeaisipa portaali tuonne DNA:n ja aminohappojen maailmaan! hän huokaa. - Haluaisin nähdä nuo rakennuspalikat, jotka ovat elämäni mahdollistaneet – nähdä, koskettaa ja syleillä niitä. Ja jos edes kerran pääsisin niiden kanssa kasvokkain, ihailisin niitä hetken ja sitten kuiskaisin: - Älkää murehtiko, sillä aivan kohta pääsette takaisin vapauteen. Mutta sitä ennen, minä pyydän, puhaltakaa minuun vielä pieni henkäys elämää – vain sillä on tässä maailmassa merkitystä...